

Λεξιλόγιο-γλωσσικές επιλογές και προθέσεις Λειτουργία της γλώσσας

	Ερωτήσεις	Απαντήσεις
Λειτουργία της γλώσσας	<p>Γιατί ο συγγραφέας στο κείμενό του χρησιμοποιεί τη γλώσσα</p> <p>με την αναφορική της λειτουργία</p>	<p>Γίνεται λογική-κυριολεκτική χρήση της γλώσσας για να επιτευχθεί η ακρίβεια και η σαφήνεια του λόγου, ώστε να γίνουν κατανοητά τα νοήματα.</p>
	<p>με την ποιητική/συγκινησιακή της λειτουργία Ποιος ο σκοπός του;</p>	<p>Γίνεται συγκινησιακή χρήση της γλώσσας, επίκληση στο συναίσθημα με σκοπό την έκφραση ή πρόκληση συναισθημάτων.</p>
	<p>Να χαρακτηρίσετε τη γλώσσα του κειμένου (αναφορική ή ποιητική λειτουργία)</p>	<p>Αν κυριαρχεί η κυριολεκτική χρήση του λόγου, ο συγγραφέας αξιοποιεί τη γλώσσα με την αναφορική της λειτουργία. Αν στο κείμενο αξιοποιούνται στοιχεία του ποιητικού λόγου (π.χ. μεταφορές, αναλογίες κ.λπ.) τότε η γλώσσα χρησιμοποιείται με την ποιητική/συγκινησιακή της λειτουργία.</p>

Λεξιλόγιο

	Ερωτήσεις	Απαντήσεις
Ρήματα		
Ρηματικά Πρόσωπα	<p>Γιατί ο συγγραφέας στην (x) παράγραφο του κειμένου χρησιμοποιεί γ' πρόσωπο</p>	<p>Προσδίδει στον λόγο αντικειμενικότητα, απρόσωπη οπτική γωνία, το ύφος αποκτά ουδετερότητα.</p>
	<p>Ευθύς λόγος</p>	<p>Γενικά Ο ευθύς λόγος προσδίδει ζωντάνια αμεσότητα και παραστατικότητα στο κείμενο, δημιουργεί ένα κλίμα οικειότητας με τον αναγνώστη και τον βοηθάει να βιώσει άμεσα τις απόψεις που μεταφέρονται. Σπάει η μονοτονία του λόγου με αποτέλεσμα να ελκύεται το ενδιαφέρον του αναγνώστη.</p>
	<p>α' ενικό πρόσωπο</p>	<p>Ειδικότερα Σε κείμενα πειθούς -Όταν εκφράζονται απόψεις δηλώνεται ο υποκειμενισμός (π.χ. νομίζω, πιστεύω κ.λπ.)</p>

	Ερωτήσεις	Απαντήσεις
Ρηματικά Πρόσωπα	<i>α' ενικό πρόσωπο</i>	<p>Σε κείμενα που προσεγγίζουν τη λογοτεχνία</p> <ul style="list-style-type: none"> - χρησιμοποιείται προκειμένου ο πομπός να μιλήσει για γεγονότα που βίωσε οπότε εμπεριέχει το στοιχείο της προσωπικής μαρτυρίας - Έτσι το κείμενο αποκτά ύφος κουβεντιαστό, εξομολογητικό τόνο - Προσδίδει στον λόγο ζωντάνια, αμεσότητα, οικειότητα
	<i>α' πληθυντικό πρόσωπο</i>	<p>Ο πομπός εντάσσει τον εαυτό του μέσα σε ένα ευρύτερο σύνολο ατόμων. Με αυτό τον τρόπο η άποψή του αποκτά καθολικότητα/ συλλογικότητα και δημιουργείται η εντύπωση</p> <p>ότι συγγραφέας και αναγνώστης έχουν κοινή οπτική γωνία. Έτσι, οι δέκτες ταυτίζονται ευκολότερα με τις απόψεις του πομπού. Με τη χρήση α' πληθ. προσώπου γίνεται προσπάθεια συναισθηματικού επηρεασμού του δέκτη (αίσθημα ευθύνης-συνευθύνης). Ο λόγος του αποκτά ευρύτερη διάσταση, καθολικότητα, μεγαλύτερη αποδοχή... και ίσως και εγκυρότητα...</p> <p>Σε κάθε περίπτωση προσδίδει στο ύφος οικειότητα, αμεσότητα.</p>
	<i>β' ενικό πρόσωπο</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Προσδίδει διαλογικό χαρακτήρα στο λόγο... - Η επικοινωνία αποκτά τα χαρακτηριστικά της συνομιλίας - Άλλοτε λειτουργεί ως εσωτερικός μονόλογος - Άλλες φορές λειτουργεί ως προτροπή (Προτρεπτική υποτακτική ή προστακτική) οπότε το κείμενο προσλαμβάνει διδακτικό χαρακτήρα <p>Σε κάθε περίπτωση προσδίδει στο ύφος αμεσότητα, οικειότητα, ζωντάνια, προσελκύει το ενδιαφέρον του δέκτη</p>
	<i>Εναλλαγή ρηματικών προσώπων</i>	<p>Προσδίδει στο ύφος ποικιλία, το κείμενο γίνεται ελκυστικό</p>

	Ερωτήσεις	Απαντήσεις
Ρηματικές Εγκλίσεις	<i>Τι εκφράζει/δηλώνει ο συγγραφέας με τη χρήση</i>	
	<i>Οριστικής έγκλισης</i>	Βεβαιωτική διατύπωση
	<i>Υποτακτικής έγκλισης</i>	Επιθυμία, ευχή, ενδεχόμενο, προτροπή
	<i>Προσιακτικής έγκλισης</i>	Συμβουλή, προτροπή/αποτροπή
Σύνταξη	<i>Τι επισημαίνει ο συγγραφέας με τη χρήση ενεργητικής σύνταξης;</i>	Τονίζεται το υποκείμενο του μεταβατικού ρήματος, δηλαδή το πρόσωπο ή το πράγμα που δρα/ενεργεί.
	<i>Τι επισημαίνει ο συγγραφέας με τη χρήση παθητικής σύνταξης;</i>	Τονίζεται η δράση που προέρχεται από το ποιητικό αίτιο, είτε δηλώνεται ρητά, είτε παραλείπεται.
Άλλες Λέξεις	<i>Να αιτιολογήσετε την προτίμηση του πομπού σε:</i>	
	<i>λόγιο λεξιλόγιο</i>	Το κείμενο αποκτά λόγιο, τυπικό, επίσημο ύφος. Ορισμένες φορές εκφράζεται ειρωνεία
	<i>Λαϊκό λεξιλόγιο-εκφράσεις του προφορικού λόγου</i>	Το κείμενο αποκτά αμεσότητα, το ύφος γίνεται απλό, οικείο με αποτέλεσμα να γίνεται ευκολότερη η επικοινωνία με τον αναγνώστη αφού τα νοήματα γίνονται εύκολα αντιληπτά.
	<i>ρηματικά σύνολα</i>	Ο λόγος γίνεται πιο αναλυτικός με αποτέλεσμα τα νοήματα να γίνονται καλύτερα αντιληπτά από τον αναγνώστη. Αναδεικνύονται οι λογικές σχέσεις
	<i>ονομαπικά σύνολα</i>	Με τη χρήση ονομαστικών συνόλων το ύφος γίνεται πυκνό, δυσνόητο, το κείμενο αποκτά λόγιο χαρακτήρα. Παράλληλα αποκαλύπτεται η ρητορική δεινότητα του συγγραφέα.

Στοιχεία του ποιητικού λόγου

Ερωτήσεις	Απαντήσεις
<p><i>Να απολογησετε την αξιοποίηση στοιχείων του ποιητικού λόγου</i></p>	<p>Γενικά</p> <p>Ο λόγος γίνεται μεταφορικός, εικονοπλαστικός.</p> <p>Το ύφος αποκτά παραστατικότητα, ζωντάνια, σαφήνεια, ποικιλία, ανανεώνεται το ενδιαφέρον του δέκτη.</p> <p>Εκτός από την πληροφόρηση επιδιώκεται και η τέρψη του αναγνώστη. Ο λόγος γίνεται ελκυστικός, προδίδει ρητορική δεινότητα του συγγραφέα.</p> <p>Εκφράζονται και προκαλούνται συναισθήματα, αποτελούν μέσα επίκλησης στο συναίσθημα.</p>
<p><i>επίθετα και μεταφορικό λόγος χρήση συμβόλων παρομοίωσης προσωποποίησης</i></p>	<p>Επιτυγχάνεται η απεικόνιση/συγκεκριμενοποίηση αφηρημένων ιδεών. Το ύφος αποκτά παραστατικότητα, ζωντάνια, σαφήνεια, ποικιλία, ανανεώνεται το ενδιαφέρον του δέκτη.</p>
<p><i>Υπερβατό¹, κλιμακωτό, σχήμα παραλληλίας², σχήμα λιτότητας, επαναλήψεις</i></p>	<p>Δίνεται έμφαση, τονίζεται ιδιαίτερα η σημασία των λεγομένων, ο αναγνώστης εστιάζει την προσοχή του στο συγκεκριμένο σημείο.</p>
<p><i>Αντίθεση³</i></p>	<p>Δίνεται έμφαση στις διαφορές</p>
<p><i>Οξύμωρο⁴</i></p>	<p>Συγκεκριμενοποιείται η αντίφαση, η αντινομία.</p>
<p><i>Χιούμορ</i></p>	<p>Αντιμετωπίζονται σοβαρά θέματα με ελαφρότητα. Επιδιώκεται η αμεσότητα και η οικειότητα κατά την επικοινωνία με τον δέκτη, ο οποίος αισθάνεται πιο ευχάριστα και ταυτίζεται ευκολότερα με τις απόψεις του πομπού.</p>
<p><i>Ειρωνεία</i></p>	<p>Αξιοποιείται ως μέσο πειθούς κατά την επίκληση στο συναίσθημα. Αποτελεί έναν εμφαντικό τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας αποκαλύπτει την αρνητική στάση του απέναντι σε προβλήματα, θεσμούς, ενέργειες, πρόσωπα. Άλλες</p>

	Ερωτήσεις	Απαντήσεις
	<i>Ειρωνεία</i>	
	<i>Αναλογίες⁵</i>	Σε κάθε περίπτωση προσδίδουν ζωντάνια, παραστατικότητα στο κείμενο. Ειδικότερα: Διευκολύνει τον αναγνώστη να κατανοήσει την έννοια ή το φαινόμενο που παρουσιάζει, καθώς δίνει ομοιότητες αυτού με κάποιο άλλο. Όταν μάλιστα το κείμενο είναι επιστημονικό, οι αναλογίες απλοποιούν, εκλαϊκεύουν και κάνουν πιο προσιπτό το κείμενο στο μέσο αναγνώστη.
	<i>Ευθύς λόγος διαλογικά στοιχεία</i>	
	<i>Λέξεις συγκινησιακά φορτισμένες σίχλοι ποιητών</i>	

Παραπομπές:

1. Σχήμα υπερβατό παρατηρείται στο γραπτό λόγο όταν ο συγγραφέας τοποθετεί τον προσδιορισμό μιας λέξης ανάμεσα στο άρθρο και τη λέξη.
2. Σχήμα παραλληλίας ονομάζεται το σχήμα λόγου με το οποίο ένα νόημα εκφράζεται συγχρόνως και καταφατικά και αποφατικά
3. Η αντίθεση είναι ένα μέσο για την αντιπαραβολή δύο εννοιών, οι οποίες μέσα από την αντιδιαστολή τους υπογραμμίζονται οι διαφορές της δεύτερης έννοιας.
4. Οξύμωρο: λέγεται η παράδοξη, απροσδόκητη συνύπαρξη λέξεων οι οποίες λογικά είναι αντίθετες
5. Αναλογία/παρομοίωση: Είναι ο παραλληλισμός ή η σύγκριση δύο προσώπων, πραγμάτων ή αφηρημένων εννοιών, που γίνεται για να φωτιστεί η σημασία του πρώτου συγκρινόμενου στοιχείου μέσω της αντιπαραβολής του με κάτι πιο συγκεκριμένο και σαφές.